

Úvod do práva

Brainstorming

- Kdy jste se dostali do nějaké „právní situace“?

Definice práva

- Právo objektivní = systém obecně závazných pravidel chování
  - Vydaných (akceptovaných) státními orgány
  - Ve stanovené proceduře
  - Ve stanovené formě
  - Státem vynutitelných = uplatnění státního donucení

Definice práva

- Právo subjektivní
  - právní normou stanovená a státem zaručená možnost chovat se určitým způsobem
  - nebo právní normou stanovená nutnost (povinnost) chovat se určitým způsobem
  - možnost i nutnost se realizují v konkrétním jednání konkrétního subjektu

Prameny práva

- Materiální prameny práva
  - Historický vývoj
  - Kulturní vývoj
  - Sociální poměry
  - Duch národa
  - Boží vůle
  - Třídní zájmy

Prameny práva

- **Formální prameny práva**
  - jsou ty prameny, které nalézáme v některé ze státem stanovených forem

Typy pramenů práva

- Právní obyčej
- Soudní a správní precedenty
- Normativní právní akt
- Normativní smlouvy

Právní obyčej

- Živelná tvorba práva
- Nejstarší prameny práva
- Právo nepsané
- Dlouhotrvající, faktické a masové chování na určitém území
- Určitost (konkrétnost) pravidla chování
- Sankcionování nedodržování

Soudní a správní precedenty

- Výsledek činnosti státního orgánu
- „Soudcovské právo“
- Individuální právní akt
- První rozhodnutí v dané věci
- Princip zachování precedentů
- Princip hledání rozdílů

Nálezy Ústavního soudu

- Ústava ČR
- Zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu
- Ústavní soud je soudním orgánem ochrany ústavnosti.
- Fyzické a právnické osoby se mohou po vyčerpání všech opravných prostředků obrátit na Ústavní soud se stížností

Nálezy Ústavního soudu

- Ústavní soud funguje jako „negativní zákonodárce“
- Rozhoduje o zrušení zákonů nebo jejich jednotlivých ustanovení, jsou-li v rozporu s ústavním pořádkem.
- o zrušení jiných právních předpisů nebo jejich jednotlivých ustanovení, jsou-li v rozporu s ústavním pořádkem nebo zákonem.

Normativní smlouvy

- Všechna nebo některá ustanovení těchto smluv jsou obecná a regulují závazně celou skupinu společenských vztahů stejného druhu a neurčitého počtu.
- Vyskytuje se hlavně v právu mezinárodním.
- Ve vnitrostátním se může jednat např. o kolektivní smlouvy

Mezinárodní smlouvy

- Vyhlášené mezinárodní smlouvy, k jejichž ratifikaci dal Parlament souhlas a jimiž je Česká republika vázána, jsou součástí právního řádu; stanoví-li mezinárodní smlouva něco jiného než zákon, použije se mezinárodní smlouva (čl. 10 Ústavy).

Normativní právní akty

- Usnesení, opatření, rozhodnutí subjektu nadaného legislativní pravomocí
- zákonodárné subjekty
- Parlament, vláda, ministerstva, správní orgány, zastupitelstva územních samosprávných celků

Publikace normativních právních aktů

- Sbírka zákonů a mezinárodních smluv
- Věstník právních předpisů kraje
- Úřední deska obce

Sbírka zákonů a mezinárodních smluv

- Zákon č. 309/1999 Sb.
- Ve Sbírce se vyhlašují:
  - ústavní zákony,
  - zákony,
  - zákonná opatření Senátu,
  - nařízení vlády,
  - právní předpisy vydávané ministerstvy a ostatními ústředními správními úřady,
  - další předpisy.

Právní síla

- Je vyjádřením vlastnosti právní normy
- Normy se právní silou liší
- Právní norma nižší právní síly nesmí odporovat právní normě vyšší právní síly

Hierarchie právních norem

- Ústavní pořádek
  - Ústava
  - Listina základních práv a svobod
  - Ústavní zákony
- Mezinárodní smlouvy podle čl. 10 a 10a Ústavy

Hierarchie právních norem

- Zákony
- Zákonná opatření Senátu
- Nařízení vlády
- Vyhlášky ministerstev a jiných ústředních správních úřadů
- Vyhlášky obcí a krajů
- Nařízení obcí a krajů

Primární normativní právní akty

- Ústava, Listina základních práv a svobod, ústavní zákony
- Mezinárodní smlouvy
- Zákony a zákonná opatření Senátu

Sekundární normativní právní akty

- Nařízení vlády
- vyhlášky ministerstev a ostatních ústřední správních úřadů
- Nařízení obcí a krajů
- Vyhlášky obcí a krajů

Původní normativní právní akty

- Ústava
- Listina
- Ústavní zákony
- Zákonná opatření
- Vyhlášky obcí a krajů

Odvozené normativní akty

- Nařízení vlády
- Vyhlášky ministerstev a jiných ústředních správních úřadů
- Nařízení obcí a krajů
- Mohou být vydány jen na základě normy původní a k jejímu provedení
- Nesmí překročit meze normy původní

Právní norma

- Je státem vydané a obecně závazné pravidlo chování, které zakládá pro účastníky právních vztahů práva a ukládá jim povinnosti
- Splnění je státem vynutitelné

Působnost norem

- Osobní
- Místní
- Věcná
- Časová

Časová působnost

- Účinnost
  - Právní norma vyvolává zamýšlené účinky
  - Její subjekty se jí musí řídit

Časová působnost

- Platnost
  - Norma je součástí právního řádu, ale dosud není závazným pravidlem
  - Norma musí být řádně publikovaná

Časová působnost

- Retroaktivita
  - Pravá = právní vztahy vzniklé apřed účinností nové právní normy se zcela řídí novou normou
  - Nepravá = vznik právního vztahu se řídí starou právní úpravou, obsah se řídí novou normou

Místní působnost

- Prostor, na kterém norma působí
- Může být např. celostátní, na území kraje nebo obce

Osobní působnost

- Skupina potenciálních adresátů
- Mohou to např. být všechny subjekty an území ČR, občané obce, jenom právnické osoby nebo např. příslušníci ozbrojených sborů

Věcná působnost

- Společenské vztahy, které právní norma upravuje
- Např. ty společenské vztahy, které vznikají při sdružování občanů, při výkonu práva petičního nebo na úseku matrik

Subjekty práva

- Fyzické osoby
- Právnícké osoby

Fyzické osoby

- Způsobilost k právům a povinnostem
- Způsobilost k právním úkonům
- Způsobilost k proti právnímu jednání

Způsobilost k právům a povinnostem

- Vzniká zpravidla narozením
- Končí zpravidla smrtí (prohlášením za mrtvou)

Způsobilost k právním úkonům

- Oprávnění vlastním jednáním zakládat, měnit nebo rušit právní vztahy
- Zpravidla od 18 let
- Jednotlivec může být rozhodnutím soudu částečně nebo úplně zbaven způsobilosti k právním úkonům

Deliktní způsobilost

- Způsobilost nést odpovědnost za vlastní zaviněné protiprávní chování
- Trestní právo
- Přestupky
- Správní delikty

Právnícké osoby

- Kdo může být právníká osoba?

Právnícké osoby

- Stát
- Státní orgány
- Veřejnoprávní korporace – např. obce, kraje
- Jiné právnícké osoby – občanská sdružení, obchodní společnosti, nadace, obecně prospěšné společnosti...

Obce a kraje

- Právní úprava
  - Ústava
  - Zákon č. 129/2000 Sb., o obcích
  - Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích

Obec a kraje

- Česká republika se člení na:
  - obce, které jsou základními územními samosprávnými celky,
  - kraje, které jsou vyššími územními samosprávnými celky.

Obce a kraje

- Jde o územní společenství občanů s právem na samosprávu
- Obce a kraje mají svoje občany
- Obce a kraje mají vlastní majetek
- Obec a kraj má za úkol pečovat o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů, mají chránit veřejný zájem

Samostatná a přenesená působnost

- Samostatná působnost
  - Působnost samosprávná, obec spravuje záležitosti samostatně
  - Stát může zasahovat jen na základě zákona
- Přenesená působnost
  - Jde o část státní správy, jejíž výkon je svěřen obci nebo kraji

Kdy je působnost obce nebo kraje samostatná?

- Pokud je v některém zákoně upravena působnost obcí a tento zákon nestanoví, že jde o přenesenou působnost obce, platí, že jde vždy o samostatnou působnost.

Členění obcí

- Souvisí s přenesenou působností
  - Obce
  - Obce s pověřeným obecním úřadem
  - Obce s rozšířenou působností
  - Liší se v rozsahu svěřené přenesené působnosti

Samostatná působnost

- Patří sem záležitosti, které jsou v zájmu obce a občanů obce a záležitosti, které do samostatné působnosti obce svěří zákon.

Samostatná působnost

- Obec pečuje v souladu s místními předpoklady a s místními zvyklostmi o vytváření podmínek pro rozvoj sociální péče a pro uspokojování potřeb svých občanů. Jde především o uspokojování potřeby bydlení, ochrany a rozvoje zdraví, dopravy a spojů, potřeby informací, výchovy a vzdělávání, celkového kulturního rozvoje a ochrany veřejného pořádku.